

Ihmisoikeudet haltuun nuorisotyössä (2019-2020)

KOULUTUSTARVEKARTOITUS

RAISA VENÄLÄINEN

Sisällys

Yhteenveto	2
1. Johdanto	2
2. Koulutustarvekartoitus	2
3. Tuloksia	3
3.1. Seksuaalinen häirintä	4
3.2. Syrjinnän ja rasismien kieltä	4
3.3. Yksityisyyden suoja	5
3.4. Paperittomien oikeudet	5
3.5. Sananvapaus	5
3.6. Sukupuoli ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet	6
3.7. Muita havaintoja	6
4. Nuorten ajatuksia	7
5. Ehdotuksia koulutuksen toteuttamiseksi	8
6. Arvioinnista	8
7. Yhteenveto	10

Yhteenveto

Ihmisoikeusliiton tilaama koulutustarvekartoitus toteutettiin huhtikuussa 2019. Sen tavoitteena oli selvittää eri toimijoiden näkemyksiä ihmisoikeusteemoista, joissa lisäkoulutusta tarvitaan. Aineistoa koottiin Kanuuna-verkoston jäsenille kohdistetulla sähköisellä kyselyllä, haastatteleamalla Kanuuna-verkoston ohjausryhmän jäseniä sekä nuorisotyöntekijöiden ja nuorten kanssa pidetyissä ryhmäkeskusteluissa.

Kartoituksen mukaan tulevan ihmisoikeuskoulutuksien tulisi keskittyä seuraaviin teemoihin:

- Seksuaalinen häirintä
- Syrjinnän ja rasismien kieltä, ml. vihapuhe ja sananvapaus
- Yksityisyyden suoja

1. Johdanto

Ihmisoikeudet haltuun nuorisotyössä –hankeen alkuperäinen tarve tuotiin esiin Suomen suurimpien kaupunkien nuorisotyön johtajien julkilausumassa 13.11.2015. Julkilausumassa todettiin ihmisoikeuksien keskeisyys nuorisotyölle ja tunnistettiin henkilöstön täydennyskoulutuksen tarve. Ihmisoikeusliitto on elokuu 2016 – tammikuu 2019 aikana järjestänyt 30 koko päivän (6h) peruskoulutusta ja 7 syrjinnän ja häirinnän vastaista jatkokoulutusta (6h), joihin on osallistunut yhteensä 1427 nuorisotyöntekijää. Ihmisoikeusliitto jatkaa nuorisotyöntekijöiden koulutuksia tarjoamalla jo laadittuja koulutuskokonaisuuksia ja laatimalla uusia temaattisia jatkokoulutuksia, joiden aiheet valitaan tarvekartoituksen perusteella.

Vuonna 2018 toteutettiin Ihmisoikeudet haltuun -koulutushankkeen evaluointi. Evaluoinnissa todettiin, että jatkoa ihmisoikeuskoulutukselle tarvitaan. Erityisesti tarvetta on menetelmille, joiden avulla ihmisoikeudet tuodaan vahvemmin nuorisotiloihin ja muuhun nuorisotyön arkeen.

Tässä raportissa esitetään koulutustarvekartoituksen tulokset tulevien koulutusten suunnittelun pohjaksi. Kartoituksessa koottiin nuorisotyön arjesta nousevia teemoja ihmisoikeusliittoon laatimaan ihmisoikeuksia koskevan viitekehyksen mukaisesti (ks. kuva 1). Tässä kartoituksessa selvitettiin nuorisotyön ammattilaisten ja nuorten näkemyksiä siitä, missä teemoissa tarvittaisi parempaa ihmisoikeusosaamista.

2. Koulutustarvekartoitus

Tulevan koulutuksen teemojen hahmottamiseksi toteutettiin kartoitus huhti-toukokuussa 2019. Aineistoa koottiin kyselyllä, haastatteluina ja ryhmäkeskusteluissa Kanuuna-kuntien edustajilta (ohjausryhmän jäsenet), nuorisualan ammattilaisilta ja nuorilta. Kartoituksessa selvitettiin aiheita jatkokoulutukseen, materiaaleihin ja koulutuksen toteutustapaan. Kartoituksessa pyrittiin myös kehittämään hankkeen loppuarvioinnin lähtökohtia. Kartoitukseen osallistui yhteensä 68 henkilöä. Alla on yhteenveto aineistonkeruun menetelmistä.

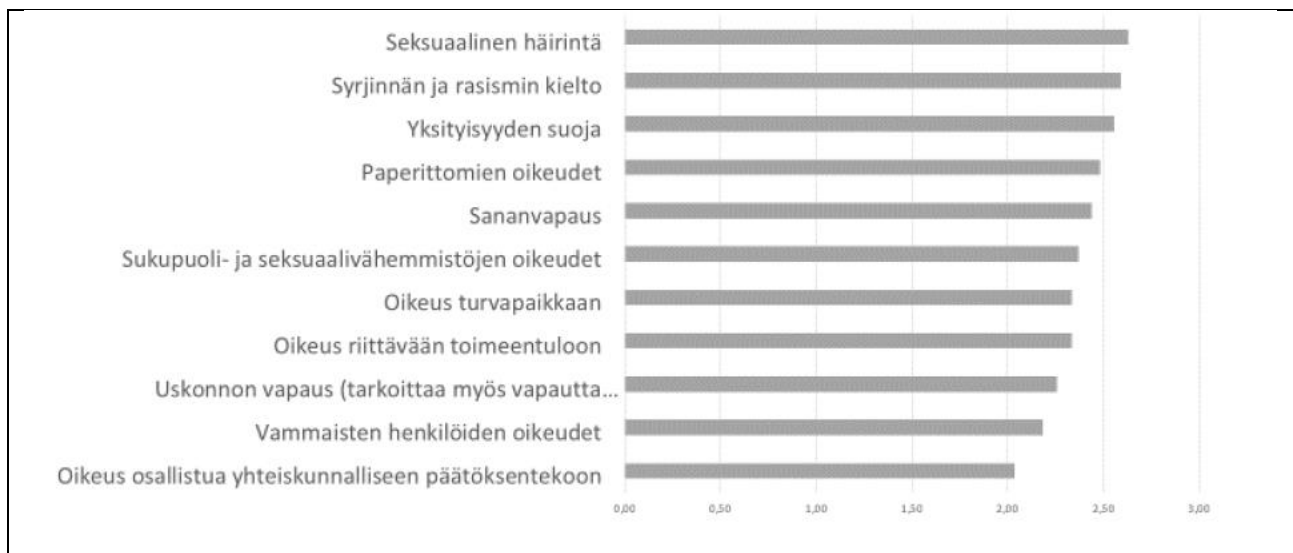
Taulukko 1 Aineiston keruu

Menetelmä	Vastaajat	yhteensä
Kanuuna-verkoston jäsenille kohdennettu verkkokysely	- 27 vastausta	27
Puhelin/sähköpostihaastattelu	- 7 Kanuuna –verkoston ohjausryhmän jäsentä (nuorisotoimen johtajat)	7
Fokusryhmät (Nuorisotyöntekijät)	- Lahti; 3 nuorisoalan ammattilaista - Helsinki; johtaja ja 10 nuoriso-ohjaajaa - Kontula: johtaja ja 2 nuoriso-ohjaajaa - Fokusryhmä Nuori 2019 –tapahtumassa Turku; 6 osallistujaa	23
Fokusryhmät (nuoret)	- Helsinki: Nuorten ”random ryhmä”, 7 nuorta. - Lahti: Nuorten ryhmä, 4 nuorta. - Nuorten ”validointiryhmä, 3 henkilöä	14
	- Yhteensä	71

3. Tuloksia

Tässä luvussa esitetään aineistonkeruun yhteenveto teemoittain ja vastaajaryhmittäin. Teemat on luokiteltu kyselyssä esiintyneen tärkeysjärjestyksen. Samat teemat esiintyivät haastatteluissa ja ryhmäkeskusteluissa likimain samassa tärkeysjärjestyksessä. Kuvan arviointiasteikko on: erittäin tärkeä (4) –jokseenkin tärkeä (3), ei tärkeä (2), en osaa sanoa (1)

Kuva 1 Tärkeimmät koulutusteemat, kaikki vastaajat

Lähde: Kanuuna-verkoston jäsenille kohdennettu verkkokysely huhtikuu 2019

3.1. Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä nousi kaikissa vastaajaryhmissä (nuorisotyönjohtajat, nuorisotyöntekijät, nuoret) keskeisimmäksi tulevan koulutuksen aiheista. Tähän liittyy myös monimuotoisuusteema: Vastaajat pohtivat miten seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen häirintään suhtaudutaan eri kulttuureissa. Viimeaikojen tapahtumat korotavat tämän teeman ajankohtaisuutta. Haastattelujen mukaan esimerkiksi Oulun seksuaalirikoksien seurauksena tarvitaan ohjaajille (ja nuorille) koulutusta **seksuaalioikeuksista**.

- *"Akuuteimmat aiheet liittyvät seksuaaliseen häirintään ja itsemääräämisoikeuteen; on tehty koulutuksellisia avauksia näiden suhteen, mutta konkreettinen lisä ei olisi pahitteeksi."*

Seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittely erityisesti sellaisten nuorten kanssa on vaikeaa, joiden kieli- ja kulttuuritausta on erilainen kuin Euroopassa. *"Nuoret eivät kerro ikäänsä ja haluavat hengaila nuorisotalolla ja löytää tyttöystäviä; siinä on eettinen ja moraalinen hämmennys, kun tytöt voivat olla vasta 13 vuotiaita."*

Seksuaalinen häirintä nousi tärkeimmäksi teemaksi myös **nuorten ryhmäkeskusteluissa**. Nuoret kommentoivat: *"Ei saa sallia minkäänlaista sanallista tai fyysistä häirintää! Vaatetus tms. ei vaikuta, pukeutumista ei saa seksualisoida; Uhria ei saa syyttää "vaikka kuinka heruttais". TODELLA TÄRKEÄÄ!"*

3.2. Syrjinnän ja rasismien kielto

Kyselyssä syrjinnän ja rasismien kielto oli tärkeysjärjestyksen kärkipäässä. Fokuskeskusteluissa ja kyselyssä syrjinnästä ja "eriarvoistamisesta" tehtiin konkreettisia kysymyksiä:

- *"Mitä tehdä, jos talolle tulee selkeästi yli-ikäisen näköisiä ja oloisia maahanmuuttajakundeja, jotka käyttäytyvät ylimielisesti henkilökuntaa ja muita nuoria kohtaan. Eivät suostu puhumaan suomea, vaikka osaisivatkin. "*
- *"Kannattaako nuoria palkita "eduilla" vapaaehtoistyöstä, esim. pääsee ekana sisään discoon ja saa viedä kavereita sisään jonon ohi; opetetaanko siinä jotain väärää yhteiskunnasta?"*

Yhdessä ryhmäkeskusteluissa nousi esille alateemoja, esimerkiksi **miten suhtautua etnisten ryhmien väliseen rasismiin** (esim. kurdit, irakilaiset). Näihin asioihin puuttuminen ja niiden ymmärtäminen edellyttää kulttuurituntemusta ja laajempaa taustojen tuntemista. Monissa tapauksissa uskomukset ja käyttäytymistavat eri ryhmiä kohtaan (kurdit/ irakilaiset; shiit/ sunnit; israelilaiset/palestiinalaiset) "periytyvät" aiemmilta sukupolvilta. Myös nuoret kipuilevat tietämättömyyden ja historiasta siirtyneiden ennakkoluulojen ja käsitysten kanssa.

Nuorisotyöntekijät pohtivat miten purkaa rasistisiin nuoriin rakentunutta vihaa ja ennakkoluuloja. Yhdessä tapauskuvauksessa **rasistiseksi kuvatut nuoret kokivat syrjintää**: *"Kun rasistiset nuoret kuulivat ovella, mikä on illan teema, reaktiot olivat rajuja ja päällimmäisenä välittyi kauhu, eivätkö he enää olekaan tervetulleita toimintaan. Tämä kokemus osoitti, että rasistisiin nuoriin rakentunutta vihaa ja ennakkoluuloja tulisi purkaa muilla keinoin. Mitä ne ovat, tulisi tutkia ja selvittää, jotta näihin nuoriin voitaisiin aidosti vaikuttaa ja he uskaltautuisivat luopumaan heitä suojaavasta vihasta".*

Yhdessä ryhmähaastattelussa pohdittiin, mitä on rodullistaminen ja onko se hyväksyttävää? Esimerkiksi nuoret itse puhuivat roduista ja on vaikea löytää oikeita, käyttökelpoisia termejä eri maista tai maanosista tuleville ihmisryhmille (esim. arabit, arabitaustainen, kurdi, serbi, musta, valkoinen).

Nuorten fokuskeskusteluissa syrjinnän ja rasismien kielto koettiin tärkeäksi, mutta se ei ollut tarvittavien koulutusteemojen kärkikolmikossa. Haastatteluissa korostettiin myös sitä, että *"kilpailua, ki(u)saamista,*

vähättelyä ja välttämistä esiintyy eri ryhmien kesken” ja että kiusaamista voisi käsitellä ihmisoikeusnäkökulmasta.

3.3. Yksityisyyden suoja

Yksityisyydensuojasta tarvitaan enemmän tietoa ja selkeät ohjeistukset. Esimerkkinä mainittiin mm. nuorten sometoiminta ja nuorten tietojen kerääminen jäsenkortteja varten. Nuoren kysyivät, miksi tarvitaan vanhempien lupa esimerkiksi valokuvaan. Nuorisotyöntekijät pohtivat lasten oikeuksien käsittelyä ja kenen voi kertoa mitään: Miten otetaan puheeksi oikeuksien loukkaukset ja niihin liittyvät tukitoimet? Perustietoa tarvitaan työntekijöiden oikeuksista ja vastuista samoin kuin tietosuoja-asetuksen periaatteista ihmisoikeuksien näkökulmasta. Konkreettinen kysymys kertoo nuorisotyöntekijän tarpeesta:

- *Jos on ovet auki talolla ja nuoret käyvät diskossa bilettämässä, ja ei tiedetä nuorten ikää, niin syyllistytäänkö johonkin, jos kuitenkin yritetään saada tietoa nuoren iästä tai jos tuntuu, että nuori huijaa, tulee toisen henkilökortilla sisään; pitääkö ilmoittaa poliisille vai onko suvaittava tätä ja annettava nuorten pitää hauskaa?*

3.4. Paperittomien oikeudet

Vaikka paperittomien oikeudet koettiin tärkeäksi ihmisoikeusteemaksi, kyselyssä ja haastatteluissa tähän teemaan ei liittynyt erityisiä kysymyksiä tai tapauskuvauksia. Toisaalta, yhdessä ryhmäkeskustelussa ja haastatteluissa tuli ilmi, että nuorisotyöntekijät tarvitsevat taustoitusta ja vahvempaa **tietopohjaa eri kulttuureista ja paperittomuuden taustoista**. Nuorisoalan ammattilaiset totesivat, että he tietävät ylipäättään vähän **kotoutumisprosessista** – ja siitä miten ihmisoikeudet siinä toteutuvat. Samoin korostettiin tarvetta saada tietoa eri kulttuurien hienovaraisista eroista suhteessa ihmisoikeuksiin. Esimerkiksi homoseksuaalisuus on yhä monessa maassa rikos ja myös toimiminen seksuaalisten vähemmistöjen kanssa saattaa olla tuomittavaa.

Tämä tuli esille myös Kanuunakuntien ohjausryhmän edustajien vastauksissa. Näissäkin haastatteluissa korostettiin nuorisotyöntekijöiden tietopohjan lisäämistä **kotouttamispolusta ja siitä, miten ihmisoikeudet siinä toteutuvat**.

- *”Tarvittavat koulutusteemat olivat maahanmuuttajien kotouttamispolku, yhdenvertaisuus. Nämä olivat ajankohtaisia maahanmuuton lisääntyessä erityisesti nuorisotyössä.”*

3.5. Sananvapaus

Sananvapaus on yksi tarvittavista koulutusteemoista. Yhden vastaajan mukaan Suomessa on *”vastarintaliikkeitä”*, joilla on paljon sananvaltaa sekä vaikutusta ihmisiin. Osa työntekijöistä myös kannattaa näitä ajatuksia. Siksi on oleellista korostaa ja vahvistaa tietoa mielipiteen ja sananvapaudesta: Mitä saa ja mitä ei saa tehdä/ sanoa sananvapauden ja mielipiteenilmaisun tiimoilta, koskee myös kaupungin palveluksessa olevia työntekijöitä (myös heidän vapaa-ajalla).

- *Vihapuhe/ sananvapaus näkyy asenteissa ja kielenkäytössä; sitä ei ole paljoa käsitelty koulutuksissa ja se johdattaa myös syrjintään ja kansan kiihottamiseen.”*

Nuorisotyöntekijät tarvitsevat vahvistusta siihen, miten mennä väliin ja puuttua nuorten välisiin monikulttuurisiin ristiriitatilanteisiin. Vihapuhe (somessa) näkyy pienissäkin kunnissa. Sananvapauteen voi liittyä myös konfliktiherkkyttä. Tarvitaan keinoja tunnistaminen ja siihen, kuinka konfliktit voidaan välttää.

Esimerkkinä mainittiin tapaus, jossa häiriköryhmä tuli kuvaamaan maahanmuuttajia Oulun seksuaalirikosten jälkeen ja julkaisi materiaalin. Miten tässä tulisi toimia?

3.6. Sukupuoli ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet eivät nousseet erityisemmin tulevan koulutuksen teemoiksi. Nuorten kanssa pidetyissä keskusteluissa ilmeni, että nuorisotoimessa asia on toteutuu jo hyvin, mutta eri aloilla (koulu, sosiaalityö, nuorisotyö) on ihmisoikeustietämykseen liittyviä puutteita. Esimerkkinä mainittiin koulutoimessa ilmennyt kyvyttömyys ymmärtää ja huomioida sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia. Voisiko ajatella *yhteiskoulutusta esim. opetus ja nuorisotyösektorille?* Opetussektorilla on opettajille pakollisia koulutuspäiviä (VESO – virkaehtosopimuksen mukaiset koulutukset, niihin vois koittaa päästä mukaan).

Ihmisoikeusliiton laatiman viitekehyksessä olevat oikeudet (oikeus turvapaikkaa, oikeus toimeentuloon, uskonnon vapaus/ vapaus uskonnosta), vammaisten henkilöiden oikeudet ja oikeus yhteiskunnalliseen päätöksentekoon) eivät nousseet keskeisiksi koulutusteemoiksi. Nuoret tosin nostivat esille oikeuden yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, sillä *"monet äänestää läpällä"*.

3.7. Muita havaintoja

Monimuotoisuus ja kasvaminen kahden (tai useamman) kulttuurin ristipaineessa on teema, joita koulutuksissa voisi käsitellä. Yksi useasti esille tullut kysymys on, miten paljon tarvitsee hyväksyä jotain asioita eri kulttuurien näkökulmasta ja missä on hyväksyä mennä ajatuksella "maassa maan tavalla".

Olisi myös hyvä saada keinoja nuorisotyöllisen mallin kuvaaminen monikulttuuristaustaisille vapaaehtoistyöntekijöille. Miten voi käsitteistää mitä tarkoittaa ammatillinen ja kasvatuksellinen nuorisotyö. Yhtenä teemana voisi olla myös ihmisoikeudet monikulttuurisessa yhteisössä: *"Miten voit ohjata nuorta, kun nuori kipuilee omassa yhteisössään ja haluaa erota siitä, mutta ei saa perheen/ ystävien tukea ja on vaarana, että yhteisö hylkää"*

Vastauksissa tuli esille myös yllättävän paljon työyhteisöön ja sisäisiin valtasuhteisiin liittyviä haasteita. Esim. miten osataan pitää yhdenvertaista linjaa työtiimissä, että kukaan ei ole "isompi" pomo tekemään harkinnanvaraista päätöstä esimerkiksi siitä, että kuka pääsee sisään ja kuka ei. Vuorovaikutuksen haasteista raportoitiin monella tasolla:

- a) Miten kommunikoida ihmisoikeuksista nuorille, jos yhteistä kieltä ei ole? Miten välitetään nuorille tietoa oikeuksista, minkälainen tapa ja viesti tavoittaa nuoren? Kielitaito on useissa (ainakin pääkaupungin) toimipaikoissa ongelma.
- b) Kuinka siirtää tietoa ja ajatuksia ihmisoikeuksista kohderyhmälle, joka kieltää/mitätöi tai väheksyy ihmisoikeuksia, samoin kuin tilanteissa, joissa ammattilainen haastaa ihmisoikeuksien olemassaolon joko kokonaan tai jonkun ryhmän osalta. Myös nuorisotyöntekijöissä on ääriajattelijoita.
- c) Miten puhua ihmisoikeuksista maahanmuuttajanuorille, jotka tulevat erilaisista taustoista?
- d) Konflikteja maahanmuuttajanuorten/ ryhmien kesken (esim. kurdit, Irak).

Kyselyissä ja haastatteluuissa ei ollut merkittäviä eroja esihenkilöiden ja nuoristyöntekijöiden välillä, vaikkakin esihenkilöt kokevat nuoristyöntekijöitä enemmän, että oikeus toimeentuloon, oikeus turvapaikkaan ja paperittomien oikeudet ovat tärkeitä koulutusteemoja. Nuoristyöntekijät korostivat yksityisyyden suojaa enemmän kuin esihenkilöt.

4. Nuorten ajatuksia

Nuorten ajatuksia koottiin kahdessa ryhmäkeskustelussa (Lahti ja Helsinki). Vastauksia käsiteltiin myös epämuodollisessa validointikeskustelussa kolmen nuoren kanssa. Nuorten vastaukset liittyivät luonnollisesti heidän omaan maailmaansa, ja nuorisotyöhön. Esimerkiksi turvapaikkakeskustelu liittyi enemmänkin nuorisotilaan turvapaikkana kuin globaaleihin asioihin. Kaikissa kolmessa keskustelussa kävi ilmi, että seksuaalivähemmistöihin ja sukupuoliseen suuntautumiseen suhtautumista ei koeta erityisen ongelmalliseksi.

Validointikeskustelussa pyydettiin nuoria kommentoimaan aiempien ryhmäkeskustelujen tuloksia. Nuoret korostivat sitä, että mediassa on korostunut ulkomaalaistaustaisten henkilöiden rikokset, vaikka niitä tekevät myös kantasuomalaiset. Yksi vastaaja ehdottikin medialukutaitotilaisuuden järjestämistä ja uskoi, että tällainen taito auttaisi myös ääriajattelijoita näkemään omat ajatuksensa uudessa valossa. Ehkä yksi kurssin/ koulutuksen teema voisi olla **ihmisoikeudet ja media!**

Alla yhteenvetoa ryhmäkeskusteluraporttien perusteella ja taulukkoyleenveto nuorten keskusteluista. Ryhmäkeskustelussa pyydettiin nuoria merkitsemään mitkä oikeudet heidän mielestään ovat tärkeitä. Vastauksien lukumäärä on kirjattu taulukkoon.

Taulukko 2 Yhteenveto nuorten vastauksista

Teema	Nuorten antamien vastauksien lukumäärä	Nuorten kommentteja
Oikeus turvapaikkaan	10	Luottamus ensiarvoisen tärkeää; Ei tyrkytetä apua (huom. keskustelivat nuorisotilasta (Nuta) turvapaikkana ja turvallisenä tilana, eivät pakolaisoikeudesta).
Seksuaalinen häirintä	10	Ei saa sallia minkäänlaista sanallista tai fyysistä häirintää! Vaatetus tms. ei vaikuta, pukeutumista ei saa seksuaalisoida; Uhria ei saa syyttää "vaikka kuinka heruttais". TODELLA TÄRKEÄÄ!
Uskonnon vapaus (myös vapaus uskonnosta)	10	Uskontoa ei saa tyrkyttää; Uskontoa ei saa käyttää tekosyynä väärintekemiseen; Tärkeää, mutta toteutuu.
Lapsen (alle 18-vuotiaan) oikeudet	8	Osallistuminen nuorisotalon (Nuta) päätöksentekoon tärkeää; Lapsen näkemyksen huomioiminen: entä jos haluaa nuorisotalolle vastoin vanhempien tahtoa? Ei saa kohdella kuin lasta; Miksi luvat esim. kuvaukseen ja allekirjoitukset Nuta-korttiin vanhemmilta.
Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet	8	Erittäin tärkeää, mutta toteutuu jo hyvin
Syrjinnän ja rasismien kieltäminen	7	Erittäin tärkeää, mutta toteutuu jo hyvin
Oikeus riittävään toimeentuloon	4	Tärkeää, mutta miten Nuta liittyy? Maksuttomuus ja leireille yms. stipendejä; Samat oikeudet riippumatta vanhempien tuloista; Tarjolle pientä banaaneja ja muuta pientä välipalaa
Sananvapaus	3	Tärkeää, toteutuu; "Suomi on vapaa maa" ei ole hyvä argumentti syrjivälle tai loukkaavalle puheelle; Kiroiluun turha puuttua liian herkästi; Haukkumiseen puututtava välittömästi
Vammaisten henkilöiden oikeudet	3	Esteettömyyteen panostettava lisää; Mahdollisuus tulla paikalle, liikkua ja toimia itsenäisesti ilman apua

Yksityisyyden suoja	2	Tärkeää; Mahdollisuus omaan tilaan; Luottamus. Kerrottuja vaikeita asioita ei saa levittää, ellei joku ole vaarassa. "Haluatko, että kerron tästä jollekin" kysymys, ei avun tyrkytys; Tilannetaju ja turvattava myös somerauha.
Kansallisten vähemmistöjen oikeudet	1	Eri kielten huomioiminen tärkeää, mutta toimii jo kohtuullisen hyvin; Ei eri oikeuksia kulttuurin perusteella
Oikeus osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon	1	TÄRKEÄÄ! Jotkut äänestävät nuorisovaaleissa läpällä
Paperittomien oikeudet; vastausta	0	Kaikille samat oikeudet; nuoret syyttömiä tilanteeseensa

Nuoret pitivät kaikkein tärkeimpänä, että *"Nutalla jokainen saa olla sellainen kuka on ja toimia vapaasti, miten haluaa, kunhan ei loukkaa toisia."*

5. Ehdotuksia koulutuksen toteuttamiseksi

Vastaajat antoivat ehdotuksia koulutuksen toteuttamiselle.

- Nuorisotyöntekijöille sosiaalisen median koulutusta: mitä palveluja on ja mitä nuoret käyttävät; mahdollisesti myös käyttäjäkoulutusta, jotta nuoristyökin voisi käyttää tätä mediaa tehokkammin.
- Nuoret/ nuorisotyöntekijät tekemään ihmisoikeuskartoituksia.
- Nuorisotyöntekijöiden ja nuorten yhteisiä koulutuksia (tämä todettiin myös evaluoinnissa hyväksi tavaksi)
- Koulutuksissa tulee jatkaa vuorovaikutteisten ja toiminnallisten menetelmien käyttöä, ja tavoitteena tulisi olla niin ihmisoikeustietämyksen ja soveltamisen vahvistaminen samoin kuin vahvistaa valmiuksia keskusteluun nuorten kanssa.
- Tiivistetyt lyhyet sisällöt, esimerkkejä ja valmiita toimintamalleja, joita voi hyödyntää omassa työssä
- Teemapäiviä/ iltoja, joissa keskustellaan eri kulttuureista ja uskonnoista ihmisoikeusnäkökulmasta
- Maahanmuuttajia kouluttajaksi. Verkostotapaamisia, joissa pääsee tutustumaan järjestöjen monikulttuuriseen työhön, kaikkea on paljon, mutta järjestöjen työstä ei.
- Selkokieltä ihmisoikeusmateriaaleista, joka jalkauttaisi ko. asiaa,
- Osallistumispakko
- Allianssin päivien ja Kanuunan erityisverkostojen (esim. kauppakeskusnuorisotyö) hyödyntäminen

Teoriaa ja käytäntöä

- Mistä ennakkoluulot ja asenteet syntyvät? Miten niihin voi vaikuttaa? Miten kohdata omat ennakkoluulot ja perustellut tai perusteettomat syytökset esim. rasismista?
- Nuorisotyöntekijöiden omien ennakkoluulojen ja asenteiden kohtaaminen ja mahdollisesti kyseenalaistaminen

6. Arvioinnista

Kartoituksen tehtävänä oli miettiä myös seurannan viitekehystä tulevalle hankkeelle. Tässä vaiheessa on oleellista kehittää selkeät seurantaindikaattorit ja työvälit esim. alkukartoitusten tekemiseen. Alkukartoituksen ei tarvitse olla testi tai koe, se voi olla esim. videoitu draaman pätkä tai osallistujien toisilleen tekemä haastattelu (videoitava), jossa selvitetään vastaajan käsityksiä ja kokemusta. Aikuiselle oppijalle on myös mielekästä saada arvioida omaa oppimistaan.

Mittarit tulee laatia koulutusohjelman tavoitteiden pohjalta. Hakemuksen mukaan koulutusohjelman tavoitteena on

- a) lisätä ihmisoikeustietoisuutta.
- b) kehittää menetelmiä, joita koulutuksemme käyneet nuorisotyön ammattilaiset voivat soveltaa edistässään ihmisoikeusperustaista nuorisotyötä.
- c) laatia materiaaleja, jotka toimivat nuorisotyöntekijöiden tukena.
- d) kehittää ihmisoikeudet.net –sivustoa sisällöllisesti ja käytettävyydeltään paremmin nuorisotyöntekijöitä palvelevaksi.
- e) parantaa syrjäntävaarassa olevien nuorten osallisuutta. On koulutettu romani- ja saamelaisnuoria sekä viittomakielisiä nuoria ihmisoikeuksista ja niiden puolustamisesta ja edistämisestä.

Alla olevassa taulukossa on joitakin ehdotuksia mittareiksi.

Taulukko 3 Seurantamittareita

	Koulutuksen tavoite ja seurantamittareita	Mittaaminen
a)	Lisääntynyt ihmisoikeustietoisuus	
	a1 Mitataan miten ihmisoikeustietoisuus on lisääntynyt a2 Miten ihmisoikeustietoisuutta on sovellettu (tapauskuvauksia)	Lähtökartoitus + loppuarviointi (tietoisuus ja oman käsitykset)
b)	Kehitetty menetelmiä, joita koulutuksemme käyneet nuorisotyön ammattilaiset voivat soveltaa edistässään ihmisoikeusperustaista nuorisotyötä.	
	b1 Kehitetty ohjeet, toimintamallit ja hyvät käytännöt tietyn ihmisoikeusteeman edistämiseksi nuorisotyössä ja menetelmäohjeet ihmisoikeusperustaisen nuorisotyön jalkauttamiseen b2 Esimerkkejä siitä miten näitä ohjeita, toimintamalleja yms. on käytetty paikallistason nuorisotyössä.	kysely haastattelut (nuoret/työntekijät)
c)	Vahvistettu ammattilaisten rohkeutta ja parannettu taitoja edistää ihmisoikeuksia.	
	c1 Tapauskuvaukset ihmisoikeustaitojen edistämisestä	verkkoalustat (esim. Microsoft Teams); oppimispäiväkirja (esim. itseotetut videopätkät)
d)	Materiaalien kehittäminen	
	d1 Materiaalien käyttö d2 Ihmisoikeudet.net –sivuston käyttäjämäärä; 47 000 (2017) d3 Käyttäjäpalaute	Materiaalit Haastattelut/ kysely
e)	Syrjäntävaarassa olevien nuorten osallisuus on parantunut.	
a	e1 syrjäntävaarassa oleville nuorille toteutetut koulutukset + osallistujamäärät. e2 Missä määrin syrjäntävaarassa olevien nuorten oikeudet ovat esillä muissa koulutuksissa. e3 Mitä on opittu ja sovellettu.	Haastattelut/ kysely/ ryhmäkeskustelu
f)	Määrälliset tavoitteet	
	temaattinen jatkokoulutus	6-10*20= 120-200 nuorisotyöntekijää
	Peruskoulutus ja syrjinnän vastainen jatkokoulutus	10*25=250 nuorisotyöntekijää
	Romani- ja saamelaisnuorten neuvostojen jatkokoulutus	2*10=20 nuorta
	Romaninuorten ihmisoikeuskasvatus	6-10*20=120-200 nuorta
	Viittomakielisten nuorten ihmisoikeuskoulutus	1*10 nuorta
	Temaattiset työpajat	4-6*10=40-60 nuorisotyöntekijää
	Jalkauttamisen ohjatut toiminnot	6*25=150 nuorisotyöntekijää

7. Yhteenveto

Kartoitus antoi melko selkeät viitteet siitä, missä teemoissa tarvitaan lisäkoulutusta. Nämä teemat ovat:

- Seksuaalinen häirintä
- Syrjinnän ja rasismien kieltä, ml. vihapuhe ja sananvapaus
- Yksityisyyden suoja

Toivotut koulutusteemat ovat säilyneet jotakuinkin samanlaisina vuonna 2018 tehtyyn evaluointiin verrattuna, nyt tosin painottuivat seksuaalinen koskemattomuus ja yksityisyyden suoja. Samoin, vuonna 2018 toteutetussa evaluoinnissa todettiin, että ihmisoikeuskoulutusten seurauksena kulttuurituntemuksen tarve lisääntyi. Tämä tarve toistui nyt. Useassa yhteydessä korostettiin esim. kotouttamispolun ymmärryksen tarvetta ja toivottiin yhteistyötä maahanmuuttajaverkostojen kanssa, jotta paremmin voitaisi ymmärtää erilaisia ilmiöitä ja käyttäytymistä. Myös ”kokemuskouluttajia” toivottiin. Tärkeää olisi päästä ilmiöiden ja kulttuurituntemuksen taakse, ei riitä, että tietää asioita, mutta täytyy ymmärtää mistä jotkin käsitykset ja toimintamallit tulevat.

Koska koulutustarjontaa on paljon, yksi vartenotettava vaihtoehto on verkkokoulutus, jota voidaan toteuttaa eri muodoissa: yhtenäisenä koulutusohjelmalla tai yksittäisinä tietoisuuksina, joita voidaan sitten käsitellä nuorten ja/ tai nuorisotyöntekijöiden kanssa erilaisissa tilaisuuksissa (työpaikkakokoukset yms.). Näistä tietoisuuksista voisi koota kokonaisuuden, jonka suorittuaan työyhteisö saisi esim. todistuksen.

Lopuksi, tässä kartoituksessa selvitettiin koulutusteemoja, jotka vastaajien mielestä olisivat oleellisia. Varsinainen koulutustarvekartoitus tämä ei ole, sillä vastaajat ovat valikoituneet ja kartoituksella ei selvitetty työntekijän nykyisen osaamisen tasoa, osaamisen puutteita tai kehittämistarpeita. Tätä tietoa voidaan kerätä esimerkiksi tehtäväanalyysillä, kyselyillä ja haastatteluilla, mutta siihen ei liene tarvetta. Toivotut teemat olivat varsin selkeät ja erilaisilla menetelmillä on mahdollista tavoittaa erilaisiin oppijoihin.

Millaista ihmisoikeuskoulutusta nuorisotyössä tarvitaan?

1.

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tehtävääsi nuorisotyössä? *

- Nuoriso-ohjaaja
- Etsivä nuorisotyö
- Esihenkilö, suunnittelu ja kehittäminen
- Johtaja
- Muu

Mikä?

2.

Minkä seuraavien oikeuksien tai ihmisoikeusteemojen käsittelyyn nuorisotyössä kaipaisit lisää tukea?

1= erittäin tärkeä, 2= jokseenkin tärkeä, 3= ei tärkeä, 4= en osaa sanoa

Kansallisten vähemmistöjen oikeudet *

1

2

3

4

Lapsen (alle 18-vuotiaan) oikeudet *

1

2

3

4

Oikeus osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon *

1

2

3

4

Oikeus riittävään toimeentuloon *

1

2

3

4

Oikeus turvapaikkaan *

1

2

3

4

Paperittomien oikeudet *

1

2

3

4

Sananvapaus *

1

2

3

4

Seksuaalinen häirintä *

1

2

3

4

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet *

1

2

3

4

Syrjinnän ja rasismien kieltä *

1

2

3

4

Uskonnon vapaus (tarkoittaa myös vapautta uskonnosta) *

1

2

3

4

Vammaisten henkilöiden oikeudet *

1

2

3

4

Yksityisyyden suoja *

1

2

3

4

Muu, mikä?

3.

Voit tarkentaa edellisiä valintojasi sekä kertoa tarkemmin koulutustoiveistasi.

An empty text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

4.

Mitä konkreettisia tapauksia työssäsi on tullut esiin, joihin olisit tarvinnut vankempaa ihmisoikeustuntemusta ja osaamista?

An empty text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

5.

Miten koulutus kannattaisi mielestäsi toteuttaa, jotta saadaan parhaat mahdolliset tulokset? Ehdotuksia koulutuksen järjestäjille.

An empty text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.